

Luxembourg

Medlemsstaternes lovgivning - Luxembourg

Dette afsnit indeholder en oversigt over de forskellige retskilder i Luxembourg.

Retskilder

Internationale retskilder

Storhertugdømmet Luxembourg er bundet af internationale, multilaterale og bilaterale traktater. Ud over de forpligtelser, som disse traktater pålægger den luxembourgske stat i forbindelserne med andre stater, er nogle af disse traktater en kilde til borgernes rettigheder (f.eks. kan EU-borgere påberåbe sig den frie bevægelighed direkte på grundlag af EU-traktaterne).

Internationale konventioner

Disse konventioner omfatter internationale traktater og aftaler mellem Storhertugdømmet Luxembourg og udenlandske stater. Eksempler herpå er konventionen til beskyttelse af menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder, der blev undertegnet i Rom den 4. november 1950, eller Beneluxtraktaten, der blev undertegnet i Haag den 3. februar 1958 og den 17. juni 2008, og som er bindende for Belgien, Nederlandene og Luxembourg.

Fællesskabsretten

Fællesskabsretten omfatter de egentlige europæiske traktater og afledt ret indeholdt i de retsakter, der er vedtaget af Det Europæiske Fællesskabs og Den Europæiske Unions institutioner: direktiver, afgørelser, forordninger, udtalelser og henstillinger.

Internationale retskilder

Regler af forfatningsmæssig karakter

Storhertugdømmet Luxembourgs forfatning trådte i kraft den 17. oktober 1868. Det forfatningssystem, der blev indført i 1868, ligner meget det belgiske forfatningssystem, som blev indført i 1831. På trods af en lang række forskellige detaljer kan der uden forbehold henvises til juridisk litteratur om belgisk forfatningsret, for så vidt angår de generelle principper. Til trods for mange revisioner af forfatningen siden dens vedtagelse er den nuværende forfatningstekst i vid udstrækning den samme som den tekst, der blev bekendtgjort i 1868.

Den luxembourgske forfatning er en rigid forfatning, dvs. at den kun kan ændres efter en særlig procedure, der er mere kompleks end den almindelige lovgivningsprocedure. Ved en revision af forfatningen skal der gennemføres to på hinanden følgende afstemninger i Deputeretkammeret (*Chambre des Députés*), der skal være et flertal på mindst to tredjedele af de stemmeberettigede medlemmers stemmer, og der kan ikke afgives stemmer ved fuldmagt. Der skal være mindst tre måneder mellem de to afstemninger.

Hvis mere end en fjerdedel af medlemmerne af Deputeretkammeret eller 25 000 vælgere anmoder herom i løbet af de første to måneder efter den første afstemning, sendes den tekst, som Deputeretkammeret vedtog ved førstebehandlingen, til folkeafstemning. Der er således ikke en anden afstemning, og den reviderede tekst vedtages kun, hvis den opnår et flertal af de gyldige afgivne stemmer.

Regler af lovgivningsmæssig karakter

Lovgivningen er de love, der vedtages af Deputeretkammeret og bekendtgøres af storhertugen. Med undtagelse af de tilfælde, hvor en forfatningsbestemmelse eller en folkeretlig bestemmelse begrænser den luxembourgske lovgivers frihed, træffer denne alene afgørelse om forvaltningsretten.

Regler af forskriftsmæssig karakter

Lovgivningen kan naturligvis ikke regulere alle spørgsmål ned i mindste detalje. Desuden er anvendelsen af den relativt komplicerede lovgivningsprocedure ikke altid hensigtsmæssig, f.eks. i forbindelse med regulering på områder, hvor reglerne skal ændres hyppigt.

Lovgivningen gennemføres i så fald ved storhertugelig anordning (*règlement grand-ducal*). Den luxembourgske forfatning pålægger således storhertugen at "(udstede) de nødvendige anordninger og dekretter til gennemførelse af lovgivningen".

Er der andre retskilder og af hvilken karakter?

Retspraksis

Det er ikke helt uproblematisk at medtage retspraksis som en af retskilderne. Den "præcedens", der anvendes i angelsaksiske retssystemer, anvendes ikke i luxembourgske ret, og dommerne er således generelt ikke bundet af retsafgørelser i andre sager, selv om de er helt sammenlignelige. Dommerne må desuden ikke træffe en afgørelse af generel karakter, idet dommen altid skal være begrænset til den konkrete sag, der pådømmes.

I realiteten har retspraksis i en sammenlignelig sag imidlertid en unægtelig betydning i en sag. Når en tekst kan fortolkes, har dommeren desuden helt klart større beføjelser, idet dommeren kan præge lovgivningen ved at fortolke den.

- **International retspraksis**

Storhertugdømmet Luxembourg anerkender den direkte myndighed, der udøves af en række internationale domstole, herunder Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg.

- **Europæisk retspraksis**

I henhold til artikel 267 i TEUF er Den Europæiske Unions Domstols retspraksis bindende for de nationale domstole ved en præjudiciel forelæggelse, som giver de nationale domstole mulighed for at anmode EU-Domstolen om at afgøre spørgsmål, der opstår som følge af anvendelsen af fællesskabsretten, og som borgerne kan påberåbe sig for domstolene, før domstolene afsiger dom.

- **National retspraksis**

Den endelige karakter af retsafgørelser, som træffes i en civil- og handelsretlig sag, er generelt kun relativ. Disse afgørelser er således bindende for parterne i tvisten, men ændrer ikke selve lovgivningen.

Dette gælder også for de fleste afgørelser truffet af forvaltningsdomstolene. Når forvaltningsretten eller forvaltningsdomstolen får forelagt en sag til prøvelse af en regelfastsættende retsakt, har en dom eller kendelse dog generel karakter, og den offentliggøres i Mémorial, Storhertugdømmet Luxembourgs officielle tidende.

Domme afsagt af forfatningsdomstolen (*Cour constitutionnelle*) er ligeledes af generel karakter og offentliggøres i Mémorial.

Generelle retsprincipper

De regler, der udledes af retspraksis, omfatter navnlig generelle retsprincipper, der defineres som "retsregler, der er bindende for forvaltningen, og hvis eksistens fastslås af domstolene på grundlag af retspraksis".

Regelhierarkiet

Retskilderne er rangordnet i national ret. Forfatningen er den øverste retskilde efterfulgt af love og anordninger.

Hvis der ikke er nogen forfatningsbestemmelse, bestemmes forholdet mellem international ret og national ret ifølge luxembourgske ret udelukkende på grundlag af retspraksis.

Den luxembourgske retspraksis på dette område er blevet udviklet fra begyndelsen af 1950'erne, da kassationsdomstolen (*Cour de cassation*) og herefter Statsrådet (*Conseil d'Etat*) gjorde op med den hidtidige holdning om, at det på grund af magtadskillelsen ikke var muligt for domstolene at foretage en prøvelse af, om lovene var i overensstemmelse med internationale traktater.

Det hedder i Statsrådets referenceafgørelse fra 1951, at "en international traktat, der er indarbejdet i national ret ved en lov om godkendelse, har forrang for ethvert nationalt organs vilje. International ret skal således have forrang for national ret i tilfælde af konflikt mellem bestemmelserne i en international traktat og en senere national lov" (Conseil d'Etat, 28. juli 1951, Pas. lux. t. XV, s. 263).

Denne afgørelse er naturligvis meget bredt formuleret, idet det uden sondring bekræftes, at international ret har forrang for ethvert nationalt organs vilje. De luxembourgske domstole har imidlertid aldrig truffet en udtrykkelig afgørelse om, at internationale regler har forrang for forfatningen.

Det skal imidlertid bemærkes, at et lovforslag fra regeringen, hvori følgende blev fastslået, blev udtrykkeligt forkastet i forbindelse med revisionen i 1956: "De folkeretlige regler indgår i den nationale retsorden. De har forrang for love og alle andre nationale bestemmelser." Det blev gjort klart i bemærkningerne til artiklerne, at disse bestemmelser omfatter forfatningsbestemmelserne.

Statsrådet accepterede imidlertid stiltiende denne forrang i sin udtalelse af 26. maj 1992 om forslaget til lov om godkendelse af EU-traktaten. Det hedder nemlig heri, at "det skal bemærkes, at international ret ifølge princippet om retsreglernes hierarki har forrang for national ret, og at domstolene i tilfælde af en konflikt skal anvende traktaten, da den har forrang for national ret. Da det er vigtigt at undgå uoverensstemmelse mellem luxembourgske ret og international ret, opfordrer Statsrådet på det kraftigste til, at forfatningen revideres inden for en passende frist for at forhindre en sådan uoverensstemmelse". Storhertugdømmet Luxembourg synes således at have en klar internationalistisk tilgang.

Dette er uden tvivl en teknisk konsekvens af den manglende prøvelse af, om lovene i Luxembourg er i overensstemmelse med forfatningen. Forfatningsdomstolen kontrollerer, om lovene er i overensstemmelse med forfatningen. Den tager ikke stilling til, om en lov om godkendelse af en international traktat er i overensstemmelse med forfatningen.

Ifølge den luxembourgske retsorden kan forfatningsdomstolen erklære love, der ikke er i overensstemmelse med forfatningen, for forfatningsstridige. En almindelig domstol eller en forvaltningsdomstol i Luxembourg kan indbringe en sag for forfatningsdomstolen, hvis der i forbindelse med en sag ved en almindelig domstol eller en forvaltningsdomstol rejses spørgsmål om overensstemmelse med forfatningen. En sag kan ikke indbringes direkte for forfatningsdomstolen.

Det er også muligt at anlægge annullationssøgsmål til prøvelse af ulovlige regelfastsættende retsakter ved forvaltningsretten, og afgørelsen kan appelleres til forvaltningsdomstolen. Dette søgsmål skal dog anlægges inden for en frist på tre måneder fra datoen for offentliggørelsen af retsakten. Hvis lovligheden af en regelfastsættende retsakt behandles ved en almindelig domstol eller en forvaltningsdomstol efter udløbet af denne frist, kan denne domstol give loven forrang for den regelfastsættende retsakt. Hvis der modsat var blevet anlagt et direkte søgsmål inden for tre måneder efter offentliggørelsen, har denne afgørelse ikke generel gyldighed.

Procedurer for ikrafttræden af regler i overnationale retsakter på det nationale område

Internationale konventioner

Bestemmelserne i den luxembourgske forfatning om proceduren for godkendelse af internationale traktater er meget kortfattede, idet følgende blot fastsættes: "Traktaterne har ingen virkning, før de er godkendt ved lov og offentliggjort under overholdelse af de formkrav, der gælder for offentliggørelsen af love".

Storhertugdømmet er et land med en monistisk tradition. Med andre ord finder traktaten anvendelse på samme måde som en national regel i Storhertugdømmet, uden at det er nødvendigt at gennemføre den i en bestemt form.

Indholdet af loven om godkendelse er derfor meget kortfattet og begrænser sig generelt til en enkelt artikel om godkendelse af en bestemt traktat. Denne lov har ikke noget lovgivningsmæssigt indhold. Loven om godkendelse godkender, men gennemfører ikke, idet den kun har til formål at bemyndige regeringen til at ratificere traktaten.

Denne lov vedtages af Deputeretkammeret efter den almindelige procedure. Afgørelser træffes normalt med absolut flertal, medmindre traktaten indeholder bestemmelser om delegation af beføjelser (jf. nedenfor). I forbindelse med revisionen i 1956 blev der indført en udtrykkelig bestemmelse i den luxembourgske forfatning om delegation af beføjelser til internationale organisationer ved en traktat. I forfatningens artikel 49a bestemmes følgende: "udøvelsen af de beføjelser, der i henhold til forfatningen er forbeholdt den lovgivende, udøvende og dømmende myndighed, kan midlertidigt tildeles folkeretlige institutioner ved en traktat". I henhold til forfatningens artikel 37, stk. 2, skal sådanne traktater imidlertid godkendes af Deputeretkammeret med et væsentligt udvidet flertal.

Vedtagelsen af en lov om godkendelse betyder ikke, at traktaten træder i kraft i den luxembourgske retsorden, medmindre der er fastsat en udtrykkelig bestemmelse herom. Godkendelsesloven er en forudsætning for traktatens ikrafttræden, men den træder først i kraft efter ratificeringen. Selv efter Deputeretkammerets godkendelse bevarer den udøvende magt desuden alle sine beføjelser til at ratificere teksten, og udøvelsen af disse beføjelser ligger uden for domstolens kontrol.

En traktats ikrafttræden i henhold til national ret er generelt betinget af tre forhold: 1) Storhertugdømmet har ratificeret traktaten, 2) traktaten er i tråd med internationalt plan, og 3) traktatteksten er blevet offentliggjort i sin helhed i Mémorial på samme måde som en lov.

Det skal bemærkes, at offentliggørelsen af traktaten (i henhold til forfatningens artikel 37) er et særskilt krav ud over kravet om offentliggørelse af loven om godkendelse af traktaten. De to betingelser opfyldes i de fleste tilfælde ganske vist samtidig, dvs. at traktatteksten offentliggøres i *Mémorial* umiddelbart efter loven, men de to retsakter er ikke ens, og de kan offentliggøres særskilt, da traktaten ikke er en integrerende del af loven om godkendelse.

Fællesskabsregler

Den luxembourgske forfatning indeholder ingen specifikke bestemmelser om gennemførelse i den luxembourgske retsorden af europæiske afledte regler.

Den almindelige retsakt til gennemførelse af EU-direktiver er en lov, der vedtages af Deputeretkammeret med et simpelt flertal.

Selv om EU-direktiver i princippet skal gennemføres i luxembourgske ret ved lov, er det ikke nødvendigt at vedtage en formel lov, hvis direktivet vedrører et spørgsmål, der allerede er reguleret i en luxembourgske lov, der er forenelig. I så fald kan gennemførelsen ske ved en storhertugelig anordning, som udstedes på grundlag af regeringens hjemmel til at gennemføre love i henhold til forfatningens artikel 33 og 36. Det er herefter *formelt* en luxembourgske lov, som storhertugen gennemfører, selv om anordningens indhold i virkeligheden er baseret på EU-direktivet.

Det er heller ikke nødvendigt at anvende lovgivningsproceduren, hvis det område, der harmoniseres i direktivet, er omfattet af en bemyndigelseslov, hvorved Deputeretkammeret giver regeringen beføjelse til at regulere ved simple anordninger på områder, der normalt reguleres ved lov.

Disse "bemyndigelseslove" er siden 2015 blevet vedtaget hvert år af Deputeretkammeret, og regeringen har således omfattende reguleringsbeføjelser på det økonomiske og finansielle område, der selv uden en udtrykkelig henvisning til EU utvivlsomt har gjort det muligt for regeringen at gennemføre en lang række EU-direktiver.

Gennemførelsen af EU-direktiver er reguleret ved en særlig bemyndigelseslov af 9. august 1971 som ændret ved lov af 8. december 1980, der udelukkende har til formål at bemyndige regeringen til at gennemføre og stadfæste EU-direktiver på det økonomiske og tekniske område, inden for landbrug og skovbrug, på det sociale område og inden for transport. Som en undtagelse fra den almindelige forskriftsprocedure skal de pågældende storhertugelige anordninger godkendes af Deputeretkammerets parlamentariske udvalg.

Proceduren for vedtagelse af storhertugelige anordninger er i lighed med lovgivningsproceduren karakteriseret ved, at regeringen er forpligtet til at forelægge sit lovforslag for Statsrådet og de faglige sammenslutninger til udtalelse. I modsætning til lovgivningsproceduren giver forskriftsproceduren dog regeringen mulighed for helt at undgå sådanne høringer med den begrundelse, at vedtagelsen af den anbefalede foranstaltning er presserende. Regeringen har imidlertid ikke denne mulighed, hvis den har til hensigt at gennemføre et EU-direktiv ved storhertugelig anordning. Loven af 9. august 1971 supplerer således den almindelige forskriftsprocedure ved både at stille krav om obligatorisk høring af Statsrådet og om samtykke fra Deputeretkammerets parlamentariske udvalg.

I begge tilfælde vedtages teksten til den storhertugelige anordning i Ministerrådet (*Conseil des ministres*), hvorefter den underskrives af ressortministeren og forelægges storhertugen med henblik på bekendtgørelse. Storhertugelige anordninger træder i kraft efter offentliggørelsen i *Mémorial*.

Procedurer for ikrafttræden af nationale regler

I Luxembourg træder love og anordninger først i kraft efter offentliggørelsen i *Mémorial*, *Storhertugdømmet Luxembourgs officielle tidende*.

Myndigheder, der vedtager retsregler

Internationale standarder

I den luxembourgske forfatning hedder det som følger: "Storhertugen indgår traktater". Følgende tilføjes imidlertid: "Traktaterne har ingen virkning, før de er godkendt ved lov og offentliggjort under overholdelse af de formkrav, der gælder for offentliggørelsen af love".

Det skal bemærkes, at alle internationale traktater skal godkendes, uanset emne, og at en sådan godkendelse skal være i form af en lov. Denne sidste præcisering blev indføjet i 1956 efter udtrykkelig anmodning fra Statsrådet, der fandt, at "et sådant samtykke er omfattet af lovgivningsproceduren, da forfatningen kun omfatter denne ene procedure, der finder anvendelse på alle Deputeretkammerets forslag, uanset emne.

Nationale regler

I Storhertugdømmet Luxembourg kan både [Deputeretkammeret](#) og [regeringen](#) tage initiativ til en lov.

Regeringens initiativret kaldes "regeringsinitiativ" og udøves ved, at regeringen fremsætter lovforslag – "**projet de loi**".

Deputeretkammerets initiativret kaldes "parlamentsinitiativ" og udøves ved, at Deputeretkammeret fremsætter lovforslag – "**proposit ion de loi**".

Efterfølgende skal disse lovforslag forelægges for de berørte instanser (faglige sammenslutninger), men især for [Statsrådet](#) til udtalelse. Efter modtagelsen af Statsrådets udtalelse sendes lovforslaget tilbage til Deputeretkammeret.

Procedure for vedtagelse af disse retsregler

Love

Deputeretkammeret er et etkammerparlament.

For at mindske risikoen for forhastet lovgivning forbundet med et etkammersystem skal der i henhold til den luxembourgske forfatning i princippet stemmes om ethvert lovforslag to gange med mindst tre måneders mellemrum.

I medfør af forfatningen kan der ses bort fra kravet om den anden afstemning ("anden afstemning i henhold til forfatningen), "hvis Deputeretkammeret i samråd med Statsrådet på et åbent møde træffer anden afgørelse".

Her spiller Statsrådet en helt særlig rolle, som kan sammenlignes med den rolle, der spilles af det andet lovgivende kammer i andre lande (navnlig den rolle, som "House of Lords" spiller i England). Statsrådet udtaler sig første gang inden de parlamentariske forhandlinger. Ifølge forfatningen skal Statsrådet udtale sig om alle lovforslag. Statsrådet udtaler sig herefter på ny efter den første afstemning i Deputeretkammeret, idet Statsrådet på et åbent møde skal afgøre, om det vil dispensere fra den anden afstemning.

I praksis er langt de fleste love således undtaget fra den anden afstemning. Statsrådet har vedtaget en tilgang, hvorefter der dispenseres fra den anden afstemning i næsten alle tilfælde, således at afstemningen kun gennemføres i de mest alvorlige sager. Eventuelle hindringer for dispensationen fjernes oftest i den indledende procedure.

Det skal ligeledes bemærkes, at Statsrådets kompetence ikke er en egentlig veto, en beføjelse, som det i øvrigt ville være vanskeligt at forene med det forhold, at Statsrådet ikke er et valgt organ. Statsrådets medlemmer udnævnes af storhertugen. I tilfælde af et ledigt sæde udnævnes nye medlemmer på skift, den første: direkte af storhertugen, den anden: ud fra en liste med tre kandidater foreslået af Deputeretkammeret, og den tredje: ud fra en liste med tre kandidater foreslået af Statsrådet. Statsrådet kan kun udsætte afstemningen om en lov i to måneder og således give lovgiveren yderligere betænkningstid.

Storhertugen intervenserer ikke kun i begyndelsen af lovgivningsproceduren (i forbindelse med lovforslag), men også efter Deputeretkammerets endelige afstemning om lovteksten. I den luxembourgske forfatning hedder det, at "*storhertugen bekendtgør love inden for tre måneder efter Deputerkammerets afstemning*".

Storhertugelige anordninger

Ifølge artikel 2 i lov af 12. juli 1996 om reformen af Statsrådet kan et **forslag til anordning** (*projet de règlement*) til gennemførelse af love og traktater først forelægges storhertugen, når **Statsrådet** er hørt og har afgivet **udtalelse**.

Regeringen kan imidlertid fravige denne generelle regel i hastesager (vurderes af storhertugen på grundlag af en behørigt motiveret betænkning fra den minister, der tager initiativet) og således undlade at indhente en udtalelse fra Statsrådet. Anvendelsen af denne **hasteprocedure** skal imidlertid begrænses til undtagelsestilfælde.

Såfremt det i en lov formelt kræves, at anordninger til gennemførelse af loven indbringes for Statsrådet til udtalelse, kan hasteproceduren desuden under ingen omstændigheder anvendes. Det gælder ligeledes for ændringer til et forslag til anordning, som Statsrådet allerede har afgivet sin første udtalelse om.

Som det også gælder for love, afgiver Statsrådet udtalelse om forslag til anordninger i form af en **motiveret betænkning**, der omfatter generelle overvejelser, en gennemgang af forslagsteksten og eventuelt et modforslag.

Statsrådets gennemgang vedrører forslaget til anordnings indhold og form og overensstemmelse med en overordnet retsregel.

Juridiske databaser

Webstedet [Légilux](#) er den luxembourgske regerings retsportal på internettet.

Den giver adgang til Luxembourgs lovgivning, enten i form af råtekster i Mémorial A eller i form af konsoliderede tekster, som for en stor dels vedkommende findes i "Codes et des Recueils de Législation".

Webstedet er opdelt i tre hovedafsnit, nemlig:

- [Espace Législatif](#), der omfatter publikationer om Luxembourgs lovgivning og forskellige publikationer og konsoliderede tekster.
- [Espace Administratif](#), der omfatter de såkaldte "forvaltningspublikationer". Det drejer sig hovedsageligt om samlinger fra Mémorial B samt fra det officielle lovgivnings- og forvaltningskatalog, "Annuaire Officiel d'Administration".
- [Espace des Sociétés](#), Mémorial C blev den 1. juni 2016 erstattet af en liste over offentliggørelser, der er tilgængelig her: [Registre de commerce et des Sociétés](#) (RCS). Mémorial C-arkivet fra 1996 til den sidste Mémorial C offentliggjort den 27. juli 2016 findes her: [Espace des Sociétés](#).

Er der gratis adgang til databaserne?

Ja, der er **gratis** adgang til databaserne.

Relevante links

[Webstedet Légilux](#)

[Statsrådet](#)

[Deputeretkammeret](#)

[Regeringen](#)

[Ministère de la Justice \(justitsministeriet\)](#)

De nationale sprogudgaver af denne side vedligeholdes af de respektive EU-lande. Oversættelserne er lavet af Europa-Kommissionen. Eventuelle ændringer af originalen, som de kompetente nationale myndigheder har lavet, er muligvis ikke gengivet i oversættelserne. Europa-Kommissionen påtager sig ingen form for ansvar for oplysninger eller data, der optræder i nærværende dokument, eller hvortil der henvises heri. Med hensyn til de ophavsretlige regler i den medlemsstat, der er ansvarlig for nærværende side, henvises der til den juridiske meddelelse.

Medlemslandene med ansvar for at forvalte siderne om nationale forhold er i gang med at opdatere noget af indholdet på dette website som følge af Storbritanniens udtræden af EU. Hvis du støder på indhold, som endnu ikke afspejler Storbritanniens udtræden, er det en fejl og vil blive rettet.

Sidste opdatering: 17/07/2020